

Cauza C-660/22**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

20 octombrie 2022

Instanța de trimitere:

Corte suprema di cassazione (Italia)

Data deciziei de trimitere:

27 septembrie 2022

Recurentă:

Ente Cambiano società cooperativa per azioni

Intimată:

Agenzia delle entrate

Obiectul procedurii principale

Recurs introdus la Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație) împotriva hotărârii prin care Commissione tributaria regionale della Toscana (Comisia Fiscală Regională din Toscana) a respins acțiunea formulată de Ente Cambiano società cooperativa per azioni (societate cooperativă pe acțiuni) împotriva neadmiterii unei cereri depuse de această entitate la Agenzia delle entrate (Administrația Fiscală), având ca obiect rambursarea plății în quantum de 20 % din patrimoniul net al entității, efectuată la bugetul de stat cu ocazia transferării cu titlu de aport a unității sale bancare către o societate pe acțiuni

Obiectul și temeiul juridic al trimiterii preliminare

Trimiterea preliminară are ca obiect compatibilitatea cu dreptul Uniunii Europene și în special cu principiul liberei circulații a capitalurilor prevăzut la articolul 63 și următoarele TFUE, precum și cu principiile liberei concurențe și protecției pieței consacrate la articolele 101, 102, 120 și 173 TFUE a unei reglementări naționale care prevede că băncile de credit cooperativ care, la 31 decembrie 2015,

dispuneau de un patrimoniu net mai mare de 200 de milioane de euro aveau posibilitatea de a nu adera la un grup bancar cooperatist și de a-și transfera unitatea bancară către o societate pe acțiuni (opțiunea „way out”). Reglementarea națională menționată a condiționat însă această posibilitate de obligația de a plăti la bugetul de stat 20 % din patrimoniul net și a prevăzut, în cazul nerespectării acestei din urmă obligații, transferarea patrimoniului băncii de credit cooperativ cedente către fondurile de ajutor reciproc pentru promovarea și dezvoltarea cooperării.

Articolul 267 TFUE

Întrebarea preliminară

„Articolul 63 și următoarele, precum și articolele 101, 102, 120 și 173 TFUE se opun unei reglementări naționale precum articolul 2 alineatele 3-*ter* și 3-*quater* din Decretul-lege nr. 18 din 14 februarie 2016, aprobat cu modificări prin Legea nr. 49 din 8 aprilie 2016, în versiunea aplicabilă *ratione temporis*, care condiționează de plata unei sume egale cu 20 % din patrimoniul net la 31 decembrie 2015 posibilitatea ca băncile de credit cooperativ care, la 31 decembrie 2015, dispuneau de un patrimoniu net mai mare de 200 de milioane de euro, în locul integrării într-un grup, să își transfere unitatea bancară către o societate pe acțiuni, chiar nou-constituită, autorizată să exercite activitatea bancară, modificându-și statutul, astfel încât să excludă exercitarea activității bancare, și menținând în același timp clauzele de ajutor reciproc prevăzute la articolul 2514 din Codul civil, precum și asigurând membrilor serviciile de formare și de informare cu privire la economisire și de promovare a programelor de asistență, necesare pentru a menține raporturile cu societatea pe acțiuni beneficiară a aportului?”

Dispozițiile de drept al Uniunii invocate

TFUE, articolul 63 și următoarele, precum și articolele 101, 102, 120 și 173

Regulamentul (UE) nr. 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012

Directiva 69/335/CEE a Consiliului din 17 iulie 1969 privind taxele indirecte aplicate majorării de capital

Directiva 85/303/CE a Consiliului din 10 iunie 1985 de modificare a Directivei 69/335/CEE privind taxele indirecte aplicate majorării de capital

Directiva 2008/7/CE a Consiliului din 12 februarie 2008 privind impozitarea indirectă a majorării de capital

Directiva 2009/133/CE a Consiliului din 19 octombrie 2009 privind regimul fiscal comun care se aplică fuziunilor, divizărilor, divizărilor parțiale, cesionării de active și schimburilor de acțiuni între societățile din state membre diferite și transferului sediului social al unei SE sau SCE între statele membre

Directiva 2013/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții, de modificare a Directivei 2002/87/CE [și de abrogare a Directivelor 2006/48/CE și 2006/49/CE]

Directiva 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 de instituire a unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și de modificare a Directivei 82/891/CEE a Consiliului și a Directivelor 2001/24/CE, 2002/47/CE, 2004/25/CE, 2005/56/CE, 2007/36/CE, 2011/35/UE, 2012/30/UE și 2013/36/UE ale Parlamentului European și ale Consiliului, precum și a Regulamentelor (UE) nr. 1093/2010 și (UE) nr. 648/2012 ale Parlamentului European și ale Consiliului

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, articolele 16 și 17

Dispozițiile naționale invocate

Decreto Legislativo 1° settembre 1993, n. 385 – Testo unico delle leggi in materia bancaria e creditizia (Decretul legislativ nr. 385 din 1 septembrie 1993 privind Textul unic al legilor în materie bancară și de credit) (denumit în continuare „TUB”), în special articolul 150-*bis* alineatul 5:

„În cazurile de fuziune și de transformare menționate la articolul 36, precum și în cazurile de cesiune în bloc a raporturilor juridice și de divizare din care rezultă o bancă constituită în forma de societate pe acțiuni, nu se aduce atingere efectelor transferului patrimoniului prevăzute la articolul 17 din legge 23 dicembre 2000, n. 388 (Legea nr. 388 din 23 decembrie 2000).”

Decreto-legge 14 febbraio 2016, n. 18 – Misure urgenti concernenti la riforma delle banche di credito cooperativo, la garanzia sulla cartolarizzazione delle sofferenze, il regime fiscale relativo alle procedure di crisi e la gestione collettiva del risparmio (Decretul-lege nr. 18 din 14 februarie 2016 privind măsuri urgente cu privire la reforma băncilor de credit cooperativ, la garantarea securitizării creanțelor incerte, la regimul fiscal al procedurilor pentru situații de dificultate financiară și la gestionarea colectivă a economiilor), aprobat cu modificări prin legge 8 aprile 2016, n. 48 (Legea nr. 48 din 8 aprilie 2016) (denumit în continuare „Decretul-lege nr. 18/2016”), în special articolul 2 alineatele 3-*bis*, 3-*ter* și 3-*quater*:

„3-*bis*. Prin derogare de la dispozițiile articolului 150-*bis* alineatul 5 din Decretul legislativ nr. 385 din 1 septembrie 1993, transferul nu se produce în cazul băncilor de credit cooperativ care, în termen de 60 de zile de la data intrării în vigoare a

legii de aprobare a prezentului decret, depun la Banca d'Italia, conform articolului 58 din Decretul legislativ nr. 385/1993, o cerere, inclusiv comună, de transferare cu titlu de aport a unităților bancare respective la aceeași societate pe acțiuni, inclusiv nou-constituită, autorizată să exercite activitatea bancară, în măsura în care banca solicitantă sau, în cazul unei cereri comune, cel puțin una dintre băncile solicitante dispune, la 31 decembrie 2015, de un patrimoniu net mai mare de 200 de milioane de euro, astfel cum rezultă din bilanțul aferent acestei date, cu privire la care auditorul contabil a formulat o opinie de audit fără rezerve.

3-ter. La momentul transferului cu titlu de aport, banca de credit cooperativ cedentă plătește la bugetul de stat o sumă egală cu 20 % din patrimoniul net la 31 decembrie 2015, astfel cum rezultă din bilanțul aferent acestei date, cu privire la care auditorul contabil a formulat o opinie fără rezerve.

3-quater. În urma transferului cu titlu de aport, banca de credit cooperativ cedentă, care păstrează rezervele indivizibile, după plata menționată la alineatul 3-ter, își modifică obiectul de activitate, astfel încât să excludă exercitarea activității bancare, și se obligă să mențină clauzele de ajutor reciproc prevăzute la articolul 2514 din Codul civil, precum și să asigure membrilor serviciile de formare și de informare cu privire la economisire și de promovare a programelor de asistență, necesare pentru menținerea raporturilor cu societatea pe acțiuni beneficiară a aportului. [...] În cazul nerespectării obligațiilor prevăzute la prezentul alineat și la alineatele *3-bis* și *3-ter*, patrimoniul entității cedente sau, după caz, al băncii de credit cooperativ este transferat conform articolului 17 din Legea nr. 388 din 23 decembrie 2000. [...]"

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii

- 1 Dispozițiile articolului 2 alineatele *3-bis*, *3-ter* și *3-quater* din Decretul-lege nr. 18/2016 se înscriu în cadrul reformei reglementării privind băncile de credit cooperativ în ordinea juridică italiană. Această reformă a urmărit înlăturarea deficiențelor structurale rezultate, printre altele, din forma de organizare și din dimensiunile reduse ale majorității băncilor de credit cooperativ. Modelul principal prevăzut de reformă a fost cel al aderării băncilor de credit cooperativ la un grup bancar cooperatist, aflat sub conducerea unei societăți-mamă (holding) sub formă de societate pe acțiuni, deținută în majoritate chiar de băncile de credit cooperativ afiliate și dispunând de prerogative de conducere și de coordonare.
- 2 Numai pentru băncile mai solide, care, la 31 decembrie 2015, dispuneau de un patrimoniu net mai mare de 200 de milioane de euro, articolul 2 alineatele *3-bis*, *3-ter* și *3-quater* din Decretul-lege nr. 18/2016 a prevăzut, în schimb, posibilitatea de a evita integrarea în grup, prin transferarea unității bancare proprii către o societate pe acțiuni, modificându-și statutul, astfel încât să excludă exercitarea activității bancare, și menținând în același timp clauzele referitoare la prioritatea obiectivului de ajutor reciproc al societății (opțiunea „way out”). Societatea

cedentă putea, în plus, să rămână acționar și să obțină controlul asupra societății beneficiare a aportului.

- 3 Potrivit articolului 2 alineatele 3-*ter* și 3-*quater* din Decretul-lege nr. 18/2016, în cazul exercitării opțiunii „way-out”, banca cedentă avea obligația de a plăti la bugetul de stat o sumă egală cu 20 % din patrimoniul său net. În cazul nerespectării acestei obligații, patrimoniul băncii cedente era transferat către fondurile de ajutor reciproc pentru promovarea și dezvoltarea cooperării, în conformitate cu articolul 17 din Legea nr. 388 din 23 decembrie 2000, în temeiul normei generale prevăzute la articolul 150-*bis* alineatul 5 din TUB.
- 4 Ente Cambiano societă cooperativa per azioni (denumită în continuare „Ente Cambiano”), care, la 31 decembrie 2015, avea un patrimoniu net mai mare de 200 de milioane de euro, a exercitat opțiunea „way out”, transferând cu titlu de aport unitatea sa bancară către o societate pe acțiuni, asupra căreia a obținut controlul. În temeiul articolului 2 alineatul 3-*ter* din Decretul-lege nr. 18/2016, recurenta a trebuit să plătească la bugetul de stat, la momentul efectuării aportului, suma de 54 208 740 de euro, reprezentând 20 % din patrimoniul său net la 31 decembrie 2015.
- 5 Astfel, recurenta a depus o cerere de rambursare a sumei menționate mai sus la Agenzia delle entrate (Administrația Fiscală), care a respins solicitarea în cauză. În continuare, împotriva acestui refuz, Ente Cambiano a introdus o acțiune la Commissione tributaria provinciale (Comisia Fiscală Provincială) și, ulterior, a declarat apel la Commissione tributaria regionale della Toscana (Comisia Fiscală Regională din Toscana), care l-a respins prin hotărârea din 13 decembrie 2018.
- 6 Prin urmare, Ente Cambiano a declarat recurs împotriva hotărârii Commissione tributaria regionale della Toscana (Comisia Fiscală Regională din Toscana), invocând în special incompatibilitatea reglementării privind opțiunea „way out” atât cu dreptul Uniunii Europene, cât și cu Constituția italiană.
- 7 Apreciind că problema de constituționalitate ridicată de recurentă și referitoare la articolul 2 alineatele 3-*bis* și 3-*ter* din Decretul-lege nr. 18/2016 nu este vădit neîntemeiată, Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație) a trimis această problemă la Corte costituzionale (Curtea Constituțională).
- 8 Prin hotărârea nr. 149/2021, Corte costituzionale (Curtea Constituțională) a exclus neconstituționalitatea reglementării menționate mai sus. În special, în hotărârea citată, Corte costituzionale (Curtea Constituțională) a statuat că plata unui quantum de 20 % din patrimoniul net, prevăzută de Decretul-lege nr. 18/2016, nu constituie o taxă. Potrivit Corte costituzionale (Curtea Constituțională), această plată ar constitui, în schimb, o sarcină de care depinde realizarea interesului societății cedente de a-și menține existența în calitate de organism de ajutor reciproc autonom, fără a trebui să se integreze într-un grup și, prin urmare, să se supună competențelor de conducere și de coordonare ale unei societăți-mamă.

Principalele argumente ale părților din procedura principală

- 9 **Potrivit recurenței**, reglementarea în discuție ar fi incompatibilă cu mai multe dispoziții de drept al Uniunii Europene.
- 10 În primul rând, obligația de plată instituită la articolul 2 alineatele 3-*ter* și 3-*quater* din Decretul-lege nr. 18/2016 ar fi contrară principiului liberei circulații a capitalurilor prevăzut la articolul 63 și următoarele TFUE. În această privință, Ente Cambiano arată că principiul liberei circulații a capitalurilor a fost specificat de Directiva 2008/7, care, reformând Directiva 69/335, a afirmat neutralitatea fiscală a actelor prin care s-a efectuat aportul.
- 11 În această privință, recurenta face trimitere la Hotărârea Curții de Justiție din 16 iulie 2020, OC și alții/Banca d’Italia și alții, C-686/18, EU:C:2020:567, în care s-a declarat că eventualele restrângeri ale libertății de a investi trebuie să răspundă unor obiective de interes general recunoscute de Uniune. Or, potrivit Ente Cambiano, obligația de plată în litigiu nu ar contribui la îmbunătățirea concurenței și la stabilitatea sistemului bancar, ci, dimpotrivă, ar penaliza în mod nejustificat tocmai băncile de credit cooperativ mai solide, apte, ca atare, să atragă investiții de capital provenind din alte state membre.
- 12 În al doilea rând, reglementarea în discuție ar încălca Directiva 2009/133 privind regimul fiscal aplicabil cesionării de active între societăți din state membre diferite. Astfel, în ordinea juridică italiană, domeniul de aplicare al acestei directive, care a prevăzut că transferurile de întreprinderi trebuie supuse regimului normal de neutralitate fiscală, a fost extins și la transferurile de întreprinderi interne, prin articolul 176 din Decreto del Presidente della Repubblica 22 dicembre 1986, n. 917 – Approvazione del testo unico delle imposte sui redditi (Decretul Președintelui Republicii nr. 917 din 22 decembrie 1986 de aprobare a textului unic privind impozitul pe venit).
- 13 În al treilea rând, reglementarea contestată ar încălca principiile liberei concurențe și protecției pieței consacrate la articolele 101, 102, 120 și 173 TFUE.
- 14 În al patrulea rând, reglementarea națională ar fi incompatibilă cu articolele 16 și 17 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, întrucât obligația de plată în litigiu ar aduce atingere dreptului Ente Cambiano de a exercita libera inițiativă economică.
- 15 **Potrivit Agenzia delle entrate** (Administrația Fiscală), în schimb, reglementarea contestată ar urmări, în primul rând, obiectivul de consolidare a stabilității sistemului bancar italian și, astfel, ar fi conformă cu dispozițiile de drept al Uniunii care vizează reducerea eventualității unor crize bancare cu caracter sistemic. Aceste dispoziții includ Regulamentul nr. 575/2013 și Directiva 2013/36, care transpun Acordul de la Basel III cu privire la cerințele privind capitalul propriu al băncilor, precum și Directiva 2014/59 privind redresarea și rezoluția instituțiilor de credit.

- 16 În plus, intimata consideră că obligația de plată în litigiu nu este incompatibilă nici cu consolidarea pieței și a concurenței, întrucât aceasta nu ar afecta în mod nerezonabil banca ce realizează aportul în raport cu alți operatori economici. În schimb, plata în discuție ar constitui prețul rezonabil al avantajului prevăzut de Decretul-lege nr. 18/2016, care constă în posibilitatea de a evita transferarea tuturor activelor societății către fondurile de ajutor reciproc de promovare și de dezvoltare a cooperării.
- 17 În sfârșit, obligația de plată contestată nu ar încălca dreptul Uniunii Europene chiar dacă ar fi calificată drept taxă. Astfel, Curtea de Justiție a declarat că Directiva 69/335, astfel cum a fost modificată prin Directiva 85/303, nu se opune perceperii unui impozit pe patrimoniul net al întreprinderilor (Hotărârea din 27 octombrie 1998, Manifattura italiana Nonwoven SpA/Direzione regionale delle entrate per la Toscana, C-4/97, EU:C:1998:507, precum și Ordonanța din 15 martie 2001, Petrolvilla & Bortolotti SpA/Direzione delle Entrate per la Provincia di Trento, C-279/99, C-293/99, C-296/99, C-330/99 și C-336/99, EU:C:2001:170).

Prezentare succintă a motivării trimiterii preliminare

- 18 Instanța de trimitere apreciază că dezacordul dintre argumentele părților nu poate fi soluționat prin interpretarea reglementării naționale în conformitate cu dreptul Uniunii Europene, dată fiind formularea strictă a dispoziției contestate, și consideră, așadar, că este necesar să sesizeze Curtea de Justiție a Uniunii Europene cu această problemă.